

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Л.В.Кузнецова, к.ю.н., доцентка

Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова

Наразі український соціум перебуває в ситуації підвищеного рівня небезпеки, спричиненої як зовнішніми викликами, так і внутрішніми соціально-економічними чинниками.

Конституцією України визначено, що найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека; права та свободи людини, їх гарантії визначають основні напрямки для держави, яка своєю чергою має нести відповідальність перед людиною за свою діяльність; утвердження та забезпечення прав і свобод людини є основним обов'язком держави. Отже, держава зобов'язує себе здійснювати функцію соціального захисту громадян.

Вагомою компонентою феномена сталого розвитку України є забезпечення високого рівня життя населення, тобто соціальної сфери. Задоволення потреб людини виступає метою економічного розвитку, що у поєднанні з екологічною безпекою суспільства створює можливості сталого розвитку. Соціалізація економіки передбачає певний вид економічних трансформацій, що базуються на поєднанні особистісних і суспільних інтересів. Соціалізація економіки пов'язана із соціальною спрямованістю процесу виробництва, гуманізацією праці та життя людей, зі зменшенням соціальної диференціації та превалюванням значення соціальної сфери у масових суспільних явищах та процесах. Соціалізація має пронизувати всі сфери економічної діяльності. Центром розподілу соціально – економічного розвитку країни повинна бути особистість разом з її різноманітними потребами. Результатом соціалізації економіки є якісні

зрушення в сукупності потреб, структурі попиту та споживання, способі та якості життя, умовах розвитку людини. Головною ознакою сприятливої спрямованості політики держави є зростання доходів населення та національного благоустрою [1, с.139].

Соціальна діяльність сучасної держави, у яку залучено і якою охоплено все її населення, мотивується низкою причин. Серед них можна виокреми наступні: а) підтримувати доступний рівень життя членів суспільства як непорушну умову існування та функціонування самої державності; б) зменшувати гостроту властивої будь-якому суспільству соціальної напруженості, запобігати соціальним розколам і конфліктам у ньому; в) дотримуватися гуманітарних нормативів цивілізованого співжиття; г) виконувати розпорядження етичного обов'язку, запроваджувати в життя моральні установки – принципи: альтруїзм, милосердя, добродійність тощо [2].

В період політичних загострень, викликаних вторгненням країни-агресора на територію України забезпечення сталого функціонування економіки, що є основою соціальної безпеки для населення становить першочергове завданням для держави. Забезпечення соціальної безпеки людини в теперішніх реаліях є одним з пріоритетних завдань держави, адже відчуття захищеності в населення – це важлива передумова розвитку не лише її людського потенціалу, але й громадянського суспільства загалом.

Поняття «соціальна безпека» являє собою комплексне явище, яке містить в собі економічні, політичні, екологічні та інші аспекти, тобто відображає все те, що впливає на середовище існування людини, на якість життя людей, робить суспільство стійким, здатним до розвитку. «Соціальна безпека одна з найважливіших внутрішніх складових національної безпеки, характеристика ступеня соціальної стабільності суспільства». Відповідно, все що знижує подібну якість, завдає шкоди конкретній людині, суспільству в цілому є факторами, які загрожують соціальній безпеці. Тож, очевидною

є наявність чіткої залежності між показником соціальної стабільності суспільства та рівнем соціальної безпеки. Іншими словами, порушення соціальної стабільності суспільства неминуче призводить до підвищення соціальної небезпеки [3, с.136]

На думку Надії Буняк у теперішніх реаліях основними загрозами соціальній безпеці людини в Україні є: зростання рівня бідності (зниження рівня трудових доходів або їх втрата у зв'язку з бойовими діями); незахищеність прав та свобод громадян; втрата частиною населення житла внаслідок ворожих обстрілів; зростання безробіття у зв'язку із припиненням діяльності більшості підприємств в зоні бойових дій; посилення соціальних конфліктів на фоні військової агресії, руйнування системи соціальних цінностей; зростання криміналізації суспільства, розвиток тероризму на тимчасово окупованих територіях, а також мародерства; зниження доступності населення до якісної медичної допомоги особливо в тих регіонах, де ведуться бойові дії, і як наслідок погіршення стану здоров'я населення, поширення соціальних захворювань; намагання маніпулювати свідомістю громадян шляхом поширення недостовірної та упередженої інформації в ЗМІ та соціальних мережах [4].

Соціальна безпека, з одного боку, означає відсутність небезпеки, а з іншого - наявність стану захищеності життєво важливих інтересів. Звідси її можна розглядати як мету, засіб та результат діяльності людини по захисту від чинників, явищ, подій та процесів, що становлять їй загрозу.

Складність вирішення проблеми забезпечення соціальної й економічної безпеки України та її регіонів полягає в необхідності спільного вирішення двох взаємопов'язаних завдань: організаційних трансформацій і оперативного управління повсякденною діяльністю в межах уже сформованого організаційного середовища. Держава, відстоюючи не тільки свої, а й національні (регіональні) інтереси, як інструмент впливу на рівень соціальної й економічної безпеки використовує певні прямі та непрямі

«важелі». До важелів прямого впливу можна віднести оптимальний напрямок і використання грошових потоків, надання комунікативних послуг, регулювання законодавчої діяльності, регулювання податкової політики тощо, а до важелів непрямого впливу - законодавчий, адміністративно-правовий, судовий та економічний впливи з метою формування необхідних реакцій населення на події, що відбуваються [5, с.55].

Сутність соціальної безпеки відображається в реальних результатах процесів соціалізації, що спрямовані на створення нової системи соціального захисту, дієвої організаційної культури, формування власників-підприємців, їх ринкових взаємовідносин, оновлення соціальної структури суспільства, сприяння у досягненні особистого успіху шляхом залучення людей до тих процесів, де вони можуть самореалізуватися, вийти на світовий (європейський) рівень реалізації потреб та інтересів [6, с.22].

Таким чином, соціальна безпека є об'єктивним результатом процесів соціалізації, що характеризується станом суспільного виробництва, соціально-гуманітарної сфери, охорони внутрішнього конституційного порядку, екологічної безпеки, зовнішньої безпеки, культури.

Література:

1. Буряк Є. В., Редько К.Ю., Чорновол А.О., Орленко О.В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни (євроінтеграційні аспекти). Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. Випуск 34. С.135-143.

2. Сковронський Д.М. Характеристика соціальної держави з позиції системно-функціонального підходу. URL: file:///Users/mjvg2/Downloads/vnulpurn_2015_824_53.pdf

3. Приятельчук А. О., Іщенко О. М. Соціальна безпека в контексті управління розвитком суспільних відносин. *Альманах. Філософські проблеми гуманітарних наук*. 2010. № 19. С.135-140

4. Буняк Н.М. Соціальна безпека людини: сутність та шляхи забезпечення. *ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО*. 2-22. Випуск № 37. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1242/1197>

5. Помаза- Пономаренко А.Л., Домбровська С.М., Соціальна безпека – оптимальний рівень соціального розвитку марко, мезоі мікрорегіонів України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 16. С. 53-57.

6. Варналій З.С. Багаторівнева система соціальної безпеки. *Економіка і регіон*. 2022. № 1 (84). С.21-27